VERSLAG

VAN DE ZES EN ZEVENTIGSTE VERGADERING

DER

NEDERLANDSCHE BOTANISCHE VEREENIGING

GEHOUDEN TE

Maastricht op den 13 Augustus 1903.

Tegenwoordig waren de Heeren Dr. L. Vuyck, Voorzitter, Dr. J. W. C. Goethart, Conservator Herbarii en Bibliothecaris, Mej. C. E. Destrée, en de Heeren J. Ensink A. Jzn., H. R. Hoogenraad, W. J. Jongmans, D. Lako, Dr. G. Postma, Dr. L. Posthumus, E. A. Rovers en P. J. M. Schuyt.

De Vergadering werd des namiddags te twee uur door den Voorzitter in de kleine zaal van den Schouwburg geopend, die de leden en in het bizonder den Heer Hoogenraad, die voor het eerst eene Vergadering bijwoonde, verwelkomt. In afwijking van den rooster der werkzaamheden werd het eerst aan de orde gesteld de benoeming van nieuwe leden.

Volgens Art. 5 der Statuten waren voorgedragen door den Heer Dr. J. W. C. Goethart: de Heeren Dr. H. W. Wouterlood te Leiden, F. K. van Iterson te 's Gravenhage en Dr. C. Bernard te Leiden, benevens Mej. J. de Lange en Mej. H. Icke, beide te Rotterdam.

door den Heer K. Bisschop van Tuinen: de Heer P. J. A. J. Meulemeester te Zwolle en door Prof. J.

M. Janse: Mej. J. B. Campert te Leiden en Dr. J. H. H. Brumund te 's Gravenhage.

Allen werden zonder hoofdelijke stemming als gewone leden aangenomen, terwijl de Heer Meulemeester onmiddellijk en de Heer Bernard eenigen tijd later aan de Vergadering komen deelnemen, na door den Voorzitter te zijn begroet.

De notulen der 75e Vergadering op den 1en Februari 1903 te Leiden gehouden werden gelezen en goedgekeurd en namens den Secretaris medegedeeld:

„dat den 21 Maart 1903 was overleden het gewone lid Dr. G. van Vloten;

„dat de Heer E. Heimans zijn benoeming tot lid der beoordeelings-commissie voor de in 1903 in te komen Prijs-herbaria had aangenomen;

„dat van de Heeren J. Boldingh Jr., Joh. H. van Burkom, Dr. H. M. J. Borst Pauwels, H. R. Hoogenraad en D. de Visser Smits, in de Vergadering van 1 Februari 1903 tot gewone leden verkozen, bericht was ontvangen, dat zij deze benoeming hadden aangenomen;

„dat bij gelegenheid der Vergadering van de Association internationale des Botanistes te Leiden op den 14en en 15en April l.l., het Bestuur van de Nederlandsche Botanische Vereeniging meende namens deze Vereeniging een déjeuné aan de buitenlandsche botanisten te moeten aanbieden en dat zij meenden daartoe uit de kas der Vereeniging een crediet van *f* 100,— te moeten aanwijzen. Dat echter daarvoor slechts *f* 50,— is uitgegeven en het Bestuur alsnu machtiging vraagt om die som uit de kas der Vereeniging te mogen voldoen;

„dat den 10 Maart 1903, door Johannes van Rossum, timmerman en architect te Loosduinen, zijn getaxeerd de zes onder- en bovenhuizen in de Tollensstraat te 's Gravenhage, waarin gevestigd de door wijlen den Heer H. J. Kok Ankersmit aan de Vereeniging vermaakte

hypotheek groot *f* 20,000,— à 4½ %, op een waarde van *f* 33,000,—;

„dat over het voorstel van Dr. J. P. Lotsy tot reorganisatie van het Nederlandsch Kruidkundig Archief (zie Kruidk. Arch. 3e Ser. Dl. II. p. 940) brieven waren ingekomen van Mej. C. E. Destrée en de Heeren Th. H. A. J. Abeleven, Dr. E. B. Asscher, Dr. A. J. M. Garjeanne, E. J. M. de Haas S. J., H. R. Hoogenraad, P. Jansen, Dr. W. M. P. Borst Pauwels, D. de Visser Smits, W. H. Wachter, Dr. F. A. F. C. Went en Dr. C. van Wisselingh en

„dat over het niet bijwonen der Vergadering bericht was ontvangen van Mej. A. Ogterop en Dr. C. L. Popta en de Heeren Dr. E. B. Asscher, Dr. M. Greshoff, Dr. J. M. Janse, Dr. H. F. Jonkman, Dr. W. M. P. Borst Pauwels, W. W. Schipper en K. Bisschop van Tuinen.

Naar aanleiding van het in deze mededeelingen bevatte bericht van het overlijden van Dr. G. van Vloten wijdt de Voorzitter eenige gevoelvolle woorden aan diens nagedachtenis, terwijl de door het Bestuur gedane uitgave van *f* 50,— voor de ontvangst van de gedelegeerden der Association internationale des Botanistes bij gelegenheid van hunne samenkomst op 15 April 1903 te Leiden door de Vergadering werd goedgekeurd.

De besprekingen over de plannen tot reorganisatie van het door de Vereeniging uitgegeven Nederlandsch Kruidkundig Archief werden nu aan de orde gesteld.

Door den Heer Goethart werd medegedeeld dat de commissie in de vorige Vergadering benoemd, in de eerste plaats pogingen had aangewend om bij onze plantkundigen toezeggingen voor voldoende medewerking te verkrijgen. Hoewel de gevoerde besprekingen reden tot tevredenheid gaven, waren zij echter nog niet ver genoeg gevorderd om

reeds in eene openbare vergadering besproken te worden. De commissie, wier beide andere leden (de Heeren Janse en Lotsy) helaas verhinderd waren deze Vergadering bij te wonen, zou het echter op prijs stellen, om voor haren verderen arbeid ook de meening der thans vergaderde leden te vernemen.

Hierop werden de schriftelijke opmerkingen van de leden, ten deze bij den Secretaris ingekomen, gelezen en deze met de uitvoerige becijferingen van den Secretaris-penningmeester aan de benoemde commissie ter hand gesteld, om daarvan verder gebruik te maken.

De discussies werden geopend door den Heer Ensink, die er zijne bevreemding over te kennen gaf, dat blijkens de gelezen notulen in de commissie voor de reorganisatie alleen voor- en geen tégenstanders zitting hebben en vraagt daarvan opheldering.

De Voorzitter deelde hierop mede, dat in die Vergadering aan de tegenstanders verzocht was deel van die commissie uit te maken, maar dat zij bedankt hadden in de meening dat het ook beter was een homogene commissie te vormen.

De Heer Ensink bleef het betreuren dat de commissie zóó eenzijdig werd samengesteld, al stelt hij ook het volste vertrouwen in die commissie.

De Heer Lako, den vorigen spreker ondersteunende, stelde voor de commissie alsnog aan te vullen met twee der op de Wintervergadering aanwezige tegenstanders.

De Voorzitter meende dat deze Heeren ook nu zouden bedanken, waarop de Heer Ensink voorstelde om dan bijv. den Heer Lako er in te doen zitting nemen, die, naar hij meent, ook een tegenstander is.

De Heer Lako gaf dit toe en zette uiteen dat z. i. juist de floristische gegevens, die nu telken jare gepubliceerd worden, voor vele van groote waarde zijn, omdat zij gelegenheid geven tot aanvulling van den Prodromus. Hij vreesde

dat ten gevolge der reorganisatie de floristiek zou lijden.

De Voorzitter beaamde ten volle, dat de reorganisatie gewichtige belangen raakt, daar onder de botanisten twee min of meer vijandige kampen bestaan, dat der floristen en dat der niet-floristen. Wellicht zal het bestaan dezer richtingen zelfs aanleiding geven tot ingrijpende wijzigingen in de Vereeniging, maar de tijd is nog niet gekomen om dienaangaande iets naders mede te deelen.

Verschillende sprekers sloten zich nu nog aan bij de Heeren Ensink en Lako, zoo de Heer Postma, die nogmaals het groote belang betoogde van de lijsten van vindplaatsen.

Toen de Voorzitter betoogde dat reeds veel ruimte gewonnen zou zijn door het dichter ineendrukken der bedoelde lijsten en het weglaten der diagnosen van de ingevoerde nieuwe indigenen, sprongen de Heeren Ensink en Lako daarvoor in de bres en meenden dat ook deze beschrijvingen niet mogen worden opgeofferd.

De Heer Rovers sprak zich uit voor de uitbreiding der bestaande Commissie met een of meer leden, die meer speciaal de belangen van het floristisch gedeelte te behartigen zouden hebben. Hij had niet tegen reorganisatie van het tijdschrift indien dit maar geschiedde zonder inkrimping van het floristisch gedeelte. Nu staat in het voorstel der reorganisatie dat de lijsten van nieuwe groeiplaatsen in manuscript zouden kunnen blijven, maar men wenscht juist het jaarlijks publiceeren daarvan. Hij meende dat de Heeren, die zich reeds op de Wintervergadering tegen inkrimping van het floristisch gedeelte verzet hadden, wellicht genegen zouden zijn zitting in de commissie te nemen, wanneer hun werd medegedeeld, dat vele der thans tegenwoordige leden dat wenschten. Ook de Heer Posthumus verdedigt krachtig het in stand houden van de floristische mededeelingen in haren geheelen omvang en zeide o. a. dat wij het aan de nagedachtenis van onzen vriend Kok Ankersmit

verschuldigd waren te zorgen, dat het floristisch gedeelte van ons tijdschrift niet verloren ging of verdwijnen zou onder het streng wetenschappelijke. In het algemeen wilde men gaarne aan het verlangen der biologen tegemoet komen als dat kan zonder afbreuk te doen aan de floristische onderzoekingen. De Heer Goethart, hoewel persoonlijk niet gekant tegen aanvulling der Commissie, meende dat het eenigszins bezwaarlijk is een reeds zoo lang fungeerende commissie nu nog aan te vullen, zonder haar oordeel hierover gehoord te hebben.

Om dit bezwaar te ontgaan stelde de Heer Lako voor aan de bestaande commissie te vragen of zij de gewenschte aanvulling goedkeurt en werd daarbij door den Heer Rovers ondersteund tegenover den Heer Posthumus, die de verdediging der belangen van de floristiek opdragen wil aan den Heer Goethart, die als lid der commissie alle bezwaren, die de floristen tegen de voorgenomen reorganisatie te berde hebben gebracht, aan de andere leden der commissie zou kunnen mededeelen.

Na eenige besprekingen vereenigde zich de Heer Lako met het voorstel van den Heer Posthumus en trok het zijne in.

(Later werd nog besloten, dat het advies der commissie in de a.s. wintervergadering zal worden uitgebracht en dat een besluit eerst op eene daartoe te beleggen buitengewone vergadering mag worden genomen.)

De regeling van het beheer van het Kok Ankersmitfonds (zie Kruidk. Arch. Ser. 3. Dl. II. p. 952) lokte weinig discussie uit.

Nadat eene door den Heer Ensink voorgestelde wijziging was aangenomen om te lezen dat in het Curatorium steeds zeven leden van de Vereeniging zitting moeten hebben, werd het Bestuursvoorstel aangenomen en de verdere samenstelling van het Curatorium aan het Bestuur overgelaten. De Voorzitter deelde hierna mede dat

reeds eenige door hem voorloopig daartoe aangezochte personen zich bereid hadden verklaard eventueel in bedoeld Curatorium zitting te nemen.

Het praeadvies van het Bestuur omtrent de aanvrage van eene bijdrage voor het stichten van een Rumphiusfonds luidde als volgt:

„Met het oog op de onbekendheid van de uitgaven, waarin door het Kok Ankersmit-fonds zal moeten voorzien worden en vooral op het feit, dat uit dat fonds zal moeten geput worden om de beide laatste stukken van den nieuwen Prodromus (zoo niet geheel, dan toch ten deele) te kunnen bekostigen en tevens dat de Vereenigingskas hare uitgaven niet voor andere doeleinden kan uitbreiden, moet het Bestuur ten dringendste aanraden vooralsnog geen ondersteuning te verleenen aan het te stichten Rumphiusfonds, daargelaten nog dat de werkkring der Nederlandsche Botanische Vereeniging niet ligt op den weg van bovengenoemd Rumphiusfonds."

Dit praeadvies werd, hoewel men de onderneming tot het stichten van een Rumphiusfonds gaarne wilde steunen, door de Vergadering onveranderd aangenomen.

Bij de bepaling van de plaats, waar de volgende zomervergadering zal gehouden worden, stelde de Heer Jongmans voor Westelijk Noord Brabant of Friesland b. v. Breda of Drachten; de Heer Schuyt Tilburg met excursie naar den Hondsberg, de Heer Posthumus Boxtel en de Heer Goethart Veenwouden. Bij stemming verklaarden zich 12 leden voor Friesland, een voor Noord Brabant en een blanco, zoodat de zomervergadering in 1904 in Friesland zal gehouden worden.

Aangezien het noodig is een plaats te zoeken, waar gelegenheid bestaat tot het houden der Vergadering, werd besloten de keuze van de plaats aan het Bestuur over te

laten, waarbij zooveel mogelijk rekening zal gehouden worden met den wensch van den Heer Rovers, dat die plaats gelegenheid aanbiede tot goede verpleging.

Gedurende deze besprekingen sprak de Heer Ensink de wenschelijkheid uit om de vergadering te houden op eene voor alle leden gemakkelijk te bereiken plaats, daar hij meende dat op de zomervergadering de reorganisatieplannen van ons tijdschrift in behandeling zouden komen.

Het bleek echter dat bedoeld besluit op de e. k. wintervergadering zou genomen worden; men meende nu, dat het beter ware daar eerst het praeadvies van de commissie te hooren, om dit dan met een verslag der besprekingen te doen drukken en aan alle leden rond te zenden. Een besluit zou dan genomen moeten worden op eene zoo spoedig mogelijk, na de wintervergadering te beleggen buitengewone Vergadering. Hiertoe werd met algemeene stemmen van de tegenwoordige leden besloten.

In verband met de te houden gecombineerde excursies met de leden der Société royale de Botanique de Belgique werd besloten 's anderen daags een excursie te houden op Belgisch grondgebied bij Genck, waar o. a. Isoëtes, Subularia en Elatine hexandra voorkomen en de beide volgende dagen excursies in de omstreken van Weert te houden.

Wegens het ver gevorderde uur werd de Vergadering geschorst tot 's avonds.

Bij de heropening der Vergadering waren reeds enkele leden der belgische Vereeniging aanwezig n.l. Mad. Houbion en de Heeren Bommer en Coomans.

Volgens art. 17 des Statuten werd namens den Penningmeester rekening en verantwoording gedaan van zijn gehouden beheer over het Vereenigingsjaar 1902/1903; hier-

uit bleek dat de ontvangsten der Nederlandsche Botanische Vereeniging hadden bedragen *f* 3992.16, de uitgaven 3978.91, zoodat er een voordeelig saldo was van *f* 13.25,; het Suringarfonds bedroeg *f* 2114.26, de uitgaven 1227,— zoodat er een saldo was van *f* 887.26 en dat het Kok Ankersmitfonds bedroeg *f* 450,— waarvan uitgegeven *f* 103.56 en dus een voordeelig saldo had van *f* 346.44. Deze rekening met de bescheiden werd door de Heeren Ensink en Hoogenraad nagezien en in orde bevonden en de Penningmeester deswegens ontlast.

De uitgaven en inkomsten kunnen als volgt samengesteld worden:

ONTVANGSTEN.

Saldo a° p.	*f*	87.96½
Van het Ministerie van B. Z. voor geleverde drukwerken	„	202.50
Voor overdrukken	„	43.22½
Verkoop van geschriften der Vereeniging.	„	129.53
Aan contributies	„	497.50
Toelage Utrechtsch Genootschap	„	100.—
Idem Teylers Stichting	„	50.—
Suringarfonds	„	833.—
Kok Ankersmitfonds	„	450.—
Rente	„	24.73
Uit de Nutsspaarbank	„	650.—
Saldo Nutsspaarbank	„	923.71
	f	3992.16

UITGAVEN.

Drukken Archief 3. II. 3	*f*	419.55
Idem Prodromus I. p. 2	„	983.60
Idem Archief 3. II. 4.	„	351.57½
Kosten verzending geschriften	„	93.38
	f	1848.10½

	f 1848.10½
Onkosten innen contributie	„ 6.31½
Krantenverslag	„ 1.50½
Verschotten Conservator	„ 15.01
Verschotten Secretaris	„ 17.79
Onderhoud herbarium	„ 25.—
Drukken etiquetten	„ 9.80
Drukkosten platen	„ 242.50
Assurantien	„ 14.70
Mandaten	„ 1.80
Diverse drukwerken	„ 32.94½
Onkosten Zomervergadering	„ 9.—
In de Nutsspaarbank geïnde contributies . . .	„ 300.—
Verkocht Zwammen (Destrée)	„ 56.—
Kok Ankersmitfonds	„ 450.—
Saldo in Spaarbank	„ 948.44
Saldo in kas	„ 13.25
	f 3992.16

Wetenschappelijke mededeelingen werden gedaan door den Heer Goethart over eene van Vaccinium intermedium Ruthe afwijkende bastaard van Vaccinium Myrillus en V. Vitus Idaea, gevonden bij Apeldoorn door den Heer Scheers; door den Heer Lako „over talrijke voor de flora van Overijsel belangrijke planten", evenzoo door den Heer Posthumus van ettelijke uit de omgeving van Dordrecht; de Heer Postma demonstreerde een exemplaar van Lamium album met regelmatige topbloemen; de Heer Ensink „een reusachtige fasciatie van Crepis virens"; de Heer Hoogenraad besprak een interessante Orchidee, terwijl door den Heer Jongmans mededeelingen werden gedaan over de belangrijkste aanwinsten van ons herbarium.

Op voorstel van den Heer Ensink werd besloten 's an-

deren daags, na de excursie te Genck weder naar Maastricht terug te keeren, waarna door den Voorzitter met een woord van dank aan de aanwezigen en vooral aan de belgische gasten voor de betoonde belangstelling de Vergadering werd gesloten.

's Anderen daags werd gezamelijk met een aantal belgische oollega's een bezoek gebracht aan de vijvers te Genck, onder leiding van Prof. J. Massart, die ons een overzicht gaf van de geologische vorming, zoowel als van de flora van dit eigenaardig gebied, waarin een aantal plassen op verschillend niveau gelegen zijn. Deze plassen laat men periodiek leegloopen en bezaait den bodem met haver, om ze dan na ettelijke jaren weder door de beek, die het landschap afwatert, te laten vullen en als vischvijvers te bezigen.

De flora van dit gebied deed het meest denken aan die van onze heideplassen met geringe veenvorming. Hier en daar, doch naar het schijnt slechts zeldzaam, treedt laagveenvorming op, aangeduid door Cicuta en Calla. Toch maakt het geheel een zeer afwijkenden indruk, veroorzaakt door de numeriek andere samenstelling van de flora.

Zeer typisch is de vegetatie der pas leeggeloopen vijvers, waar de bodem met tallooze eenjarige planten bezet is, die ook langs de randen der vijvers optreden. Een hoofdrol spelen daarbij: Juncus Tenageia, Veronica Scutellata, Cicendia filiformis, Scirpus setaceus en soms Centunculus minimus en Elatine. In de vijvers kwamen op sommige plaatsen geheele banken van Subularia voor, losgerukt van het tapijt, dat den bodem bedekt. Isoëtes echinospora echter werd, helaas, niet meer gevonden. Deze plant schijnt te worden vernietigd door het droogleggen der vijvers.

Na de lunch, die in het schilderachtige dorpje Genck werd gebruikt, ondernam een deel van het gezelschap nog een wandeling over het uitgestrekte, met heide bedekte plateau,

dat het dal afsluit waarin de even genoemde vijvers liggen.

De flora van deze heide is zeer arm, doch men heeft van dit plateau af een fraai uitzicht over het gebied der vijvers en men kan er bizonder goed de geologische configuratie van het landschap waarnemen. Vergezeld door een aantal der belgische vakgenoten werd tegen den avond onder stortregens de terugtocht naar Maastricht ondernomen. Daar werd na het middagmaal nog eene gemeenschappelijke vergadering gehouden onder Voorzitterschap van Prof. C. Bommer.

Op verzoek van een onzer belgische gasten werd door den Heer C. Bernard het systeem der Nederlandsche plantenkaartjes gedemonstreerd. Bovendien werden nog een aantal planten vertoond, gedroogd volgens eene op 's Rijks Herbarium gebruikte methode, die ook nader werd beschreven.

Door Prof. Bommer werden daarna eenige algemeene beschouwingen gegeven over het floristisch onderzoek van deze streken. Hij legde er den nadruk op dat voor de algeheele kennis van onze flora een, volgens vast systeem ingericht onderzoek thans dringend noodig is, daar door den invloed van de cultuur de plantenformaties met ongeloofelijke snelheid veranderen en geheel verdwijnen.

Vooral betoogde hij het groote nut van samenwerking tusschen naburige landen, ten einde het onderzoek zoodanig te kunnen inrichten, dat de uitkomsten er vergelijkbaar zijn. Door het vergevorderde uur was Spreker niet in staat méér te geven dan een algemeen overzicht, maar toch gaf dit, niet alleen dien avond, maar ook volgende dagen ruimschoots stof tot discussie en uitwisseling van denkbeelden.

De twee volgende dagen werden besteed tot het houden van excursies van Weert uit, waar onze buren nog menig voor hen zeldzaam gewas konden verzamelen, terwijl de moerassen van dit gebied, die in flora-indeeling zoo zeer uiteenloopen en ook met die van Genck weer groote verschillen vertoonen, aanleiding gaven tot het doen van tal van vergelijkende waarnemingen en het stellen van tal

van vragen naar het waarom? dier afwijkingen, die echter meest zonder uitzondering onbeantwoord bleven, ten bewijze dat op dit gebied onze kennis nog slechts zeer oppervlakkig is.

Helaas zal ons de gelegenheid om die kennis op te doen al zeer spoedig ontnomen worden door het in cultuur brengen van die interessante moerrassen.

Waar zich twee jaren geleden het uitgestrekte Wijfelterbroek bevond, met een oppervlakte van omstreeks 300 H.A., bedekt met een zeer eigenaardige gemengde vegetatie en ten deele met tijpische laag-veenvormingen, daar vertoonde zich nu een uitgestrekt veld met haverstoppels.

De beek, die er doorheen loopt en die vroeger in tallooze kronkels het moerassige gebied doorsneed, is in een breed afwateringskanaal veranderd.

De moerassen van het Wijfelterbroek behooren dus reeds tot het verledene. Maar daarmede houdt de vernieling der flora van deze streek niet op, want ook de geheele moerasstreek tot aan de Zuid Willemsvaart toe, de zoogenaamde Kalverpeel, wordt door het afwateringskanaal mede droggelegd. De waterstand is er bijna een meter verlaagd, zoodat planten die vroeger in het moerassigste gedeelte groeiden, thans droogvoets te bereiken waren.

Het is echter duidelijk dat deze soorten hier een wissen dood te gemoet gaan. Inderdaad, het is hoog tijd dat onze flora beschermd worde!

De waarn. Secretaris:

J. P. LOTSY.